

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN SPOR YAPMA DURUMLARININ BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ (Karaman İli Örneği)

Veysel TEMEL

¹*Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Karaman, TÜRKİYE.*

Özet

Bu araştırma; okullarda sportif aktivitelere katılan lise öğrencilerinin spor yapıp yapmama durumunun (cinsiyet, yaş, boş zaman değerlendirme ve boş zamanlarını değerlendirmede güçlük çekme) farklı değişkenleri üzerinde etkisinin olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma grubunu Karaman İl merkezinde çeşitli liselerde öğrenim gören 527 ergen öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin kişisel özelliklerini belirlemek için araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Araştırmada bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki sebep sonuç ilişkisini belirlemek için çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde ve hesaplanmış değerlerin bulunmasında SPSS (Statistical package for social sciences) paket programı kullanılmıştır. Sonuçlar doğrultusunda, cinsiyet, yaş, boş zamanlarını nasıl değerlendiriyorsunuz ve boş zamanlarını değerlendirmede güçlük çekme değişkenleri ile spor yapıp yapmama puanları arasında düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde cinsiyet, boş zamanlarını değerlendirme ve boş zamanlarını değerlendirmede güçlük çekme değişkenlerinin spor yapma üzerinde önemli (anlamlı) bir yordayıcı olduğu sonucuna varılabilir.

Anahtar Kelimeler: Ergen, Spor, Eğitim.

EVALUATION OF HIGH SCHOOL STUDENTS' SPORTING SITUATIONS ACCORDING TO SOME VARIABLES (Karaman Province Sample)

Veysel TEMEL

¹*Karamanoğlu Mehmetbey University, School of Physical Education and Sports, Karaman, TURKEY.*

Abstract

This study was done to determine whether high school students participating in sportive activities in schools have an effect on different variables of whether or not they play sports. The study group consists of 527 adolescent students studying at various high schools in Karaman city center. The Personal Information Form, developed by the researcher, was used to determine the personal characteristics of the students. Multiple regression analysis was performed to determine the causal relationship between dependent and independent variables in the study. SPSS (Statistical package for social sciences) package program was used to evaluate the data and estimated the values. According to the results, there is a low level of meaningful correlation between “doing sports and not” points and the variables of gender, age, how to spend leisure time and difficulty in evaluating leisure time. When the results of the t-test on the significance of the regression coefficients were determined, it can be concluded that gender, evaluation of leisure time and difficulty in evaluating leisure time are important (significant) predictors of sport.

Keywords: Adolescent, Sports, Education.

Giriş

Ergenlik dönemi geniş anlamıyla bireyin biyolojik, psikolojik ve sosyal değişimlerle çocukluktan yetişkinliğe geçiş dönemidir (Yavuzer, 2003).

Ergenlik döneminin ilk belirtileri, sağlıklı kız çocuklarında 10 yaş, erkeklerde 12 yaş civarında ortaya çıkar. Biyolojik değişikliklerin tamamlanması 3-5 yılda son bulur. Vücut yapısı çocuktan erişkinliğe değişir. Vücut yapısındaki kız ve erkek farklılığı belirginleşir. Psikososyal gelişim ise daha uzun sürer ve yirmili yaşlara kadar uzayabilir (Kınık, 2000; Neyzi ve diğ., 2002). Hızlı fiziksel büyümeye alışmamışken, cinsel gelişimin başlaması ve psikososyal değişimlerin yaşanması, bu yaş grubundaki kişinin kendisi ve çevresi ile olan iletişimini etkiler. Ergen, zaman zaman bu kadar fazla olan değişikliklere uyum sağlayamamaktadır (Çuhadaroğlu, 2000). Bu nedenle bu dönemde, fiziksel büyüme ve gelişme, cinsel gelişim ve psikososyal gelişim ile ilgili sorunlarla karşılaşmaktadır (Cromer, 2011).

Ergenlik bedensel bilişsel, toplumsal olgunlaşma evresidir. Kişi bu günün ve geleceğin sorunlarıyla başarılı bir şekilde uğraşacaksa, bebeklikten, ilk çocukluktan ergenliğe, ergenlikten ileri yetişkinliğe doğru özel davranış türlerinin kazanılması gerekir (Gander ve Gardiner, 2004). Ergenlik döneminde artan beden enerjisinin en etkin biçimde analize olacağı alan spordur. Spor aynı zamanda bir sosyalleşme aracıdır. Sporun yaygınlaştırılması, gençlerin sporun bir dalında aktif olarak çalışmasının sağlanması, toplum ruh sağlığını güçlendirecektir. Gelişmiş ülkelerde, örgün eğitimdeki gençler arasında sporda lisans sahibi olanlar yaklaşık dörtte bir oranında iken, ülkemizde gençler arasında lisanslı sporcu sayısı son derece düşüktür (Duman, 2009).

Spor, yarışma ve rekabet üzerine kurulmuş, savaştı güçleri olgunlaştıran disiplinli bir kolektif oyun tarzıdır (Erkal, 1978). Sporun; eylem yetkisi, kendine güveni sağlama, sorumluluk alma, yaratıcı olma, performans, oyun, macera, sağlık ve zindelik ile toplumsal özellikleri geliştirme amacıyla yapıldığı söylenebilir (Grössing, 1991). Bu çerçevede, gerek okulda, gerekse okul dışında yapılan sportif etkinliklerde bazen oyun, bazen performans, bazen sağlık, bazen macera, bazen de diğer amaçlar öncelik kazanabilir (Demirhan, 2003; Fişek, 1983).

Spor; insanlar arası ilişkilerin gelişmesine ve toplumsal katılımın artmasına hizmet eder. Aynı zamanda kişiler arasında iş birliğini ve dayanışmayı da artırır (Açıkada, 1994). Sporun toplum içerisinde önemi gün geçtikçe artmaktadır (Duman, 2009). Bugün spor, kişinin toplumsal uyumu, ruh ve beden sağlığı, yarışma kazanma öğelerini içermekte, kişiliğin oluşumu ve gelişimi yönünden eğitimcilerin önerdikleri bir disiplin, kitlelerin çok beğendiği bir seyir, enerjiiyi biçimlendirmek ve dengeli, mücadeleci bir anlayış uyandırmak için yöneticilerin kullandıkları bir yöntem, insana haz ve doyum veren bir oyun güdüsünün gelişmiş kurallara bağlanmış şeklidir (Fişek, 1978).

Ergenlik dönemindeki kişilerde spor ve sportif aktiviteye ait sorunlar, büyüme ve gelişme ile yakından ilgilidir. Spor veya sportif aktivite, kişinin fiziksel gelişimi ve ruhsal olgunluğu için çok önemlidir, çünkü spor veya sportif aktiviteyle kişi bir takım otomatikleşmeler kazanırlar, bunlar hafızaya kayıt olur ve daha karışık, dengeli, dakik ve iradi hareketlerin yapılmasına yardımcı olur (Yıldırım, 2003).

Spor ergenlere, saldırganlık dürtülerini sosyal kurallara uygun, doğal yollarla zararsız hale getirmelerini öğretir. Eğitimcilerin spordan beklentileri vardır. Bunlardan birisi çocuk ve ergenlerde birikmiş olan enerjinin boşalımının sağlamasıdır (Başaran, 1996). Aynı zamanda birçok araştırmacı, sporun sadece bir serbest zaman etkinliği olmadığını, hapsedilmiş enerjiyi uygun alanlara yönelten, gizli kalmış duyguların açığa vurulmasını sağlayan, tedavi edici yanının da olduğunu belirtmişlerdir (Yıldırım, 2003). Çocuklar fiziksel büyümelerine katkı veren fiziksel aktivitelerden hoşlandıkları kadar, zihinsel gelişmelerine katkı veren zihinsel aktivitelerden de hoşlanırlar ve hoşlandıkları için gelişmektedirler (Skemp, 1996).

Eğitim, toplumun gelişimi için vazgeçilmez temel kurumlardan birisidir. Eğitim sisteminde, öğrencilerin öğrenim başarısızlıklarının azaltılması ve başarılarının artırılmasına yönelik tedbirler gün geçtikçe önemini daha da arttırmaktadır. Sportif faaliyetlerin, özellikle sürekli icra edilen antrenmanların eğitim-öğretime, bireyin sosyal gelişimine ne düzeyde etkide bulunduğu, sporcu öğrenci ile sporcu olmayan öğrencinin aynı ortam ve şartlar altında, strese karşı koyma ve kişisel uyum becerilerinin ayrıca akademik başarı düzeylerinin seviyesi, ebeveyn, spor ve eğitim bilimciler için önemli kaynak noktalarından birini oluşturmaktadır (Duman, 2009).

Eğitimi spordan, sporu da eğitimden ayrı düşünmek mümkün değildir. Çünkü spor ve sportif faaliyetler, özellikle ergenlik döneminde bulunan ve ortaöğretim kurumlarına devam eden ergenlerin ilgilendikleri önemli alanlardan ve aktivitelerden birisidir. Bu nedenle sporun eğitsel amaçlarına kısaca değinmek doğru olacaktır (Yıldırım, 2003).

Bu araştırmada; spor yapan ve spor yapmayan ergen öğrencilerin cinsiyet, yaş, boş zamanlarını nasıl değerlendirme ve boş zamanlarını değerlendirmede güçlük çekip çekmeme değişkenleri arasında bir ilişkinin olup olmadığının ortaya konması amaçlanmıştır.

Materyal ve Metod

Araştırma Modeli: Bu araştırma, betimsel biçimde bir çalışmadır. Betimsel istatistik, bir değişkene ilişkin sayısal değerlerin toplanması, betimlenmesi ve sunulmasına olanak sağlayan istatistiksel işlemlerdir (Büyüköztürk, 2010).

Araştırma Grubu: Araştırma grubunu; 2016-2017 Eğitim-Öğretim Yılı Karaman Milli Eğitim Müdürlüğüne Bağlı Liselerin 9., 10., 11. ve 12. Sınıflarında öğrenim gören (Spor Lisesi, Meslek Lisesi, Güzel Sanatlar Lisesi, Anadolu Lisesi, Fen Lisesi, İmam Hatip Lisesi ve Sağlık Lisesi) ve aktif spor yapan toplam 527 öğrenci oluşturmaktadır.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun Okul ve Sınıf Durum Dağılımı

		n	%
Okul	Meslek Lisesi	64	12,1
	Spor Lisesi	65	12,3
	Güzel Sanatlar Lisesi	75	14,2
	Anadolu Lisesi	123	23,3
	Fen Lisesi	75	14,2
	İmam Hatip Lisesi	51	9,7
	Sağlık Lisesi	74	14,0
Sınıf	9. Sınıf	381	72,3
	10.Sınıf	96	18,2
	11.Sınıf	39	7,4
	12.Sınıf	11	2,1

Verilerin Toplanması: İlk olarak araştırmanın amacına ilişkin mevcut bilgiler, literatürün taranmasıyla sistematik bir şekilde verilmiştir. Böylece konu hakkında teorik bir çerçeve oluşturulmuştur. İkinci olarak, katılımcıların kişisel bilgilerini toplamak ve araştırmanın bağımsız değişkenlerini oluşturmak amacıyla araştırmacı tarafından 7 sorudan oluşan bilgi formu kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Karaman Milli Eğitim Müdürlüğüne Bağlı Liselerde öğrenim gören 527 öğrencinin kişisel özellikleri hakkında bilgi toplamak ve araştırmanın bağımsız değişkenlerini oluşturmak amacıyla araştırmacı tarafından 7 sorudan oluşan bilgi formu hazırlanmıştır.

Verilerin Analizi: Verilerin değerlendirilmesinde ve hesaplanmış değerlerin bulunmasında SPSS 21 (Statistical Package for Social Sciences) paket programı kullanılmıştır.

Bulgular

Araştırma Grubunun Kişisel Özellikleri: Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin veriler ve yorumları aşağıda verilmiştir.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun Demografik Özelliklerine İlişkin Dağılımı

Katılımcıların Kişisel Özellikleri		n	%
Cinsiyet	Kadın	264	50,1
	Erkek	263	49,9
Yaş	13-14	25	4,7
	15-16	462	87,7
	17-18	40	7,6

Spor Yapıyor musunuz?	Evet	365	69,3
	Hayır	162	30,7
Boş Zamanlarınızı Nasıl Değerlendiriyorsunuz?	Fiziksel etkinliklere katılarak	58	11,0
	Sosyal etkinliklere katılarak	108	20,5
	Kültürel etkinliklere katılarak	19	3,6
	Sanatsal etkinliklere katılarak	44	8,3
	Dinlenerek	229	43,5
	Diğer	69	13,1
Boş Zamanlarınızı Değerlendirmekte Güçlük Çekiyor musunuz?	Her zaman	21	4,0
	Bazen	283	53,7
	Hiçbir zaman	223	42,3

Tablo 2' ye bakıldığında, katılımcıların cinsiyet değişkenine göre 263 kişi (%49,9) erkek katılımcıyken 264 kişi (%50,1) kadın katılımcıdan oluşmaktadır. Yaş değişkenine göre 25 kişi (%4,7) 13-14 yaş, 462 kişi (%87,7) 15-16 yaş ve 40 kişi (%7,6) 17-18 yaş aralığındadır. Katılımcıların spor yapma oranlarına bakıldığında 365 kişi (%69,3) evet derken 162 kişi ise (%30,7) hayır demişlerdir. Bu öğrencilerin rekreatif faaliyet açısından bakıldığında boş zamanlarını 58 kişi (%11) Fiziksel etkinliklere katılarak geçirdiğini, 108 kişi (%20,5) Sosyal etkinliklere katılarak geçirdiğini, 19 kişi (%3,6) Kültürel etkinliklere katılarak geçirdiğini, 44 kişi (%8,3) Sanatsal etkinliklere katılarak geçirdiğini, 229 kişi (%43,5) dinlenerek geçirdikleri ve 69 kişi (%13,1) ise diğer rekreatif faaliyetlere katılarak boş zamanlarını değerlendirdiğini bildirmiştir. Son olarak katılımcıların boş zamanlarını değerlendirmekte güçlük çekip çekmediğiyle ilgili 21 kişi (%4) her zaman derken, 283 kişi (%53,7) bazen ve 223 kişi (%42,3) ise hiçbir zaman diye cevap vermişlerdir.

Tablo 3. Spor Yapma Durumunun Yordanmasına İlişkin Standart Çoklu Regresyon Analiz Sonuçları

	B	SH_B	β	t	P	İkili r	Kısmi r
(Constant)	1,591	,148	-	10,729	,000	-	-
Cinsiyet	-,192	,038	-,208	-5,026	,000	-,237	-,215
Yaş	,039	,054	,030	,727	,468	,028	,032
Boş Zamanlarını Değerlendirme	,046	,009	,212	5,135	,000	,233	,219
Boş Zamanlarını Değerlendirmede Güçlük Çekme	-,118	,034	-,144	-3,501	,001	-,162	-,151
R= 0,350 R²= 0.123							
F_(4,522)= 3,440 p= .000							

Tablo 3 incelendiğinde spor yapıp yapmama puanıyla cinsiyet puanı arasında negatif ve düşük düzeyde bir ilişki var. Bu ilişkinin istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmektedir ($t=-5,026$, $p=0,000$).

Spor yapıp yapmama puanıyla yaş puanı arasında pozitif fakat düşük düzeyde bir ilişki var. Bu ilişkinin istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı görülmektedir ($t=0,727$, $p=0,468$).

Spor yapıp yapmama puanıyla boş zamanlarını değerlendirme puanı arasında pozitif fakat düşük düzeyde bir ilişki var. Bu ilişkinin istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmektedir ($t=5,135$, $p=0,000$).

Spor yapıp yapmama puanıyla boş zamanlarını değerlendirmede güçlük çekme puanı arasında negatif ve düşük düzeyde bir ilişki var. Bu ilişkinin istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmektedir ($t=-3,501$, $p=0,001$).

Cinsiyet, yaş, boş zamanlarını değerlendirme ve boş zamanlarını değerlendirmede güçlük çekme değişkenlerinin spor yapıp yapmamaya etkisini gösteren regresyon oranı 0,350'dir ve bu dört bağımsız değişken, bağımlı değişkendeki, yani öfke düzeyindeki değişimlerin % 1,2'sini açıklamaktadır.

Cinsiyet, yaş, boş zamanlarını değerlendirme ve boş zamanlarını değerlendirmede güçlük çekme değişkenlerinin spor yapıp yapmama düzeyi üzerindeki etkisi açısından anlamlıdır (Sig.: $0,000 < 0,05$).

Standardize edilmiş Beta katsayısına göre, bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerinde etkisindeki önem sırası boş zamanlarını değerlendirme ($\beta=-0,208$), cinsiyet ($\beta=0,212$), boş zamanlarını değerlendirmede güçlük çekme ($\beta=-0,144$) ve yaş ($\beta=0,030$) şeklindedir.

Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testinin sonuçlarına göre ise cinsiyet değişkeninin spor yapıp yapmama düzeyi üzerindeki etkisi anlamlıdır (Sig.= $0,000 < 0,05$), Boş zamanlarını değerlendirme değişkeninin spor yapıp yapmama düzeyi üzerindeki etkisi anlamlıdır (Sig.= $0,000 < 0,05$) ve boş zamanlarını değerlendirmede güçlük çekme değişkeninin spor yapıp yapmama düzeyi üzerindeki etkisi anlamlıdır (Sig.= $0,001 < 0,05$), fakat yaş değişkeninin spor yapıp yapmama düzeyi üzerindeki etkisi anlamlı gözükmemektedir (Sig.= $0,468 > 0,05$).

Cinsiyet ile spor yapıp yapmama durumu arasındaki korelasyon, $-0,237$ iken diğer bağımsız değişkenler kontrol edildiğinde $-0,215$ 'e, yaş ile spor yapıp yapmama durumu arasındaki korelasyon, $0,028$ iken diğer bağımsız değişkenler kontrol edildiğinde $0,038$ 'e, Boş Zamanlarını Değerlendirme ile spor yapıp yapmama durumu arasındaki korelasyon, $0,233$ iken diğer bağımsız değişkenler kontrol edildiğinde $-0,219$ 'a ve Boş Zamanlarını Değerlendirmede Güçlük Çekme ile spor yapıp yapmama durumu arasındaki korelasyon, $-0,162$ iken diğer bağımsız değişkenler kontrol edildiğinde $-0,151$ 'e düşmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Sonuçlar doğrultusunda, cinsiyet, yaş, boş zamanlarını nasıl değerlendiriyorsunuz ve boş zamanlarını değerlendirmede güçlük çekme değişkenleri ile spor yapıp yapmama puanları arasında düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($R= 0,350$ $R^2= 0.123$, $p<0.05$). Adı geçen dört değişken, spor yapma durumu puanındaki toplam varyansın %1,2'sini açıklamaktadır. Çıkan sonucun anlamlı olmasına rağmen ilişki düşük düzeydedir.

Guszkowska (2004), fiziksel aktivitede bulunan ve bulunmayan 93 erkek, 196 bayan, toplam 289 kişiye yapmış olduğu çalışmaya göre fiziksel aktivitede bulunan bireylerin bulunmayanlara oranla cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık olduğu anlaşılmıştır. Yine Bir başka çalışmada Tok (2008) tarafından” Performans sporcusu ve spor yapmayan üniversite öğrencilerinde duygusal zeka ile kişilik özelliklerinin karşılaştırılması “ adlı çalışmasına bakıldığında cinsiyet değişkeninin önemli rolü olduğu anlaşılmaktadır. Bu çalışmaların yapılan çalışmayı destekler nitelikte olduğu anlaşılmaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısına göre (β) yordayıcı değişkenlerin spor yapma durumu düzeyleri üzerindeki görece önem sırası cinsiyet, boş zamanlarını nasıl değerlendirirsiniz, boş zamanlarını değerlendirmede güçlük çekme ve yaş şeklindedir. Buradan da değişkenler arasında cinsiyetin spor yapma durumunun öneminin daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde cinsiyet, boş zamanlarını değerlendirme ve boş zamanlarını değerlendirmede güçlük çekme değişkenlerinin spor yapma üzerinde önemli (anlamlı) bir yordayıcı olduğu sonucuna varılabilir.

Yapılan çalışmanın sonuçlarını destekler nitelikte çalışmalara bakıldığında,

Şar (2016) yapmış olduğu çalışmaya göre, spor yapan bireylerin spor yapmayan bireylere göre oldukça psikolojik dayanaklıklarının yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Buradan da sporun önemli bir rolünün olduğu sonucuna varılması yapılan bu çalışmayla paralellik gösterdiği anlaşılmaktadır. Yine Pahtan ve arkadaşlarının (2010) Sindh'deki lise öğrencilerin kişilik ve akademik gelişimleri ve sportif aktivitelere katılma düzeyleri, dikkate alınarak yapmış oldukları çalışmada sporun öneminin bir kez daha vurgulandığı sonucuna varılabilir.

Kaynaklar

Açıkada, C. (1994). Sporda Başarı, Bilim Teknik Dergisi, Sayı: 1, Ankara; ss 46.

Başaran, İ.E. (1996). Eğitim Psikolojisi, Eğitimin Psikolojik Temelleri. s.28-29, Gül Yayınevi, Ankara.

Cromer, B. (2011). Adolescent Medicine. Nelson Textbook of Pediatrics, 19th edition, Saunders Company, Philadelphia , Part XIII;pp. 649-659.

- Çuhadaroğlu, F. (2000). Ergenlik döneminde psikolojik gelişimin özellikleri. *Katkı Pediatri Dergisi Adölesan Sayısı*, 21(6):863-868.
- Demirhan, G. (2003). Kültür Eğitim Felsefe ve Spor Eğitimi İlişkisi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 14(2), 92-103.
- Duman, U. (2009). Spor Yapan Ve Yapmayan Ergen Öğrencilerin Stresle Başa Çıkma Düzeylerinin Karşılaştırılması (Kayseri İli Örneği). *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.*
- Erkal, M. (1978). *Sosyolojik Açından Spor*. İstanbul: Kutsun Yayınevi.
- Fişek, K. (1978). *Ankara Üniversitesi Spor Akademisi Ders Notları*, Ankara; ss 15.
- Fişek, K. (1983). *Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından Spor Yönetimi*. Ankara: AÜ SBF Yayınları.
- Gander, M. J. ve Gardiner H W. (2004). On İkinci ve On Üçüncü Bölüm. Dönmez A ve Onur B. *Çocuk ve Ergen Gelişimi*. 5.Baskı, Ankara: İmge Kitabevi, 437- 495.
- Grössing, S. (1991). *Beden-Spor-Hareket*. 1. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu (19-21 Aralık, İzmir) Bildiri Kitabı. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Okul İçi Beden Eğitimi Spor ve İzcilik Dairesi Başkanlığı, 47-54.
- Guszkowska, M. (2004). Physical Activity And Gender As Factors Differentiating Personality Traits Of Adolescents. *Physical Education And Sport*, 48(3), 29- 41.
- Kımk, E. (2000). Adolesan dönemde fiziksel büyüme ve cinsel gelişme. *Katkı Pediatri dergisi*, 21:720-740.
- Neyzi, O, Darendeliler F, Bundak R.(2002). Ergenlik (Puberte) Neyzi, O., Ertugrul, T.,(Editörler) . *Pediatri* 1.cilt 3. baskı, Nobel tıp kitabevleri.s.109-119.
- Pathan, P. A., Ansari M. A. and Iqbal Y. (2010). The Relationship Between Sport Activities, Academic Achievements And Personality Dynamics Of High School Students İn Sindh. *The Shield International Journal Of Physical Education And Sports Science*, 5(3), 19-28
- Skemp, R.(1996). *The Psychology of Learning Mathematics*, Penguin Books, New York.
- Şar, N.Ş.(2016). Spor yapan ve yapmayan bireylerin psikolojik dayanıklılık ve kişilik özelliklerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.*

- Tok, S. (2008). Performans Sporcusu ve Spor Yapmayan Üniversite Öğrencilerinde Duygusal Zeka İle Kişilik Özelliklerinin Karşılaştırılması. Doktora tezi, Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Yavuzer, H. (2003). Ergenlik Dönemi. Çocuk Psikolojisi, 24. basım, İstanbul: Remzi Kitabevi,s. 263-325.
- Yıldırım, C. (2003). Spor Kulüplerinde Spor Yapan ve Spor Yapmayan Ortaöğretim Öğrencilerinin Atılganlık Düzeylerinin Karşılaştırılması. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

***Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi,
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu,
Karaman, TÜRKİYE.
E-mail: veyseltemel@kmu.edu.tr***